

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Οικονομική του Χώρου

Γεώργιος—Κορρές :

gkorres@geo.aegean.gr

Εαρινό Εξάμηνο

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ

Η ύλη του μαθήματος θα περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενότητες- Κεφάλαιο Θεωρία και Τεχνικές Περιφερειακής Ανάπτυξης και Οικονομικής του Χώρου από το βιβλίο: Κορρές, Κουρλιούρος και Τσομπάνογλου: «Χωρική & Τοπική Κοινωνικό-Οικονομική Ανάπτυξη: Θεωρία, Μέθοδοι & Στρατηγικές», εκδόσεις Σταμούλης, 2016.

ΚΟΡΡΕΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
Καθηγητής
Τμήμα Γεωγραφίας
Πανεπιστήμιο Αιγαίου

ΚΟΥΡΑΙΟΥΡΟΣ ΗΛΙΑΣ
Καθηγητής
Τμήμα Γεωγραφίας
Πανεπιστήμιο Αιγαίου

ΤΣΟΜΠΑΝΟΓΛΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
Καθηγητής
Τμήμα Κοινωνιολογίας
Πανεπιστήμιο Αιγαίου

ΧΩΡΙΚΗ & ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Θεωρία, Μέθοδοι και Στρατηγικές

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΔΘ. ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ

Περιεχόμενα:

Συγγραφέας	Τίτλος Άρθρου:
Εισαγωγή Ηλίας Κουρλιούρος	Τοπική Ανάπτυξη και Συνεργατικός Σχεδιασμός Ένα Θεωρητικό Πλαίσιο Ανάλυσης
Ηλίας Κουρλιούρος	Η Μεταβιομηχανική-Μεταφορντική Ευρωπαϊκή Πόλη και ο Ρόλος του Πολεοδομικού Σχεδιασμού
Γεώργιος Μ. Κορρές	Θεωρία και Τεχνικές Περιφερειακής Ανάπτυξης και Οικονομικής του Χώρου
Γεώργιος Μ. Κορρές, Ηλίας Κουρλιούρος και Αικατερίνη Κόκκινου	Κρίση Χρέους, Κοινωνική Συνοχή και Ανάπτυξη: Μια Διερεύνηση της Ελληνικής Οικονομίας
Αικατερίνη Κόκκινου	Καινοτομική Επιχειρηματικότητα & Ανάπτυξη: Μια Ανάλυση της Ανταγωνιστικότητας στην Ε.Ε. και Ελλάδα
Αικατερίνη Κόκκινου	Διοίκηση και Διαχείριση Εφοδιαστικής Αλυσίδας ως Παράγοντας Ανταγωνιστικότητας & Ανάπτυξης
Γεώργιος Ο. Τσομπάνογλου	Κοινωνική Ενδυνάμωση και η Δύναμη της Συνεργασίας (Κοινωνική Οικονομία)
Γεώργιος Ο. Τσομπάνογλου και Ειρήνη Ιωάννα Βλαχοπούλου	Κοινωνική ανάπτυξη και τοπική κοινωνική οικονομία σε μειονεκτούσες περιοχές
Γεώργιος Ο. Τσομπάνογλου	Μετανάστευση και Κοινωνική Ένταξη στην Ελληνική Κοινωνία Κοινωνιολογικές Προσεγγίσεις
Γεώργιος Κ. Γκαντζιάς	Πολιτιστικές Δραστηριότητες και Ψηφιακή Τεχνολογία Το Μοντέλο Διαχείρισης "Πολιτιστικές Δραστηριότητες Ενεργητικής Αντίληψης (ΠΔΕΑ)
Γεώργιος Σιδηρόπουλος	Ερμηνεύοντας την Περιφερειακή Ταυτότητα Μέσα από την Ιστορία του Τόπου: Το παράδειγμα της Νιγρίτας (Βισολτία)
Κρίστη (Χρυσάνθη) Πετροπούλου	Αλληλέγγυα Συνεργατική Οικονομία και Τοπική Ανάπτυξη. Από τις «Ουτοπικές Πόλεις» στις «Δημοουργικές Αντιστάσεις»
Σπύρος Αναγνώστου	Θέματα βιώσιμης τουριστικής διαχείρισης σε προστατευόμενες νησιωτικές περιοχές Η περίπτωση των νησιών της Hyères στην Προβηγκία
Στέλλα Κωστοπούλου	Στην προκυμάλια: χωρικοί μετασχηματισμοί και αναπτυξιακές προκλήσεις στις πόλεις-λιμάνια

Οικονομική του Χώρου:

- Παραδόσεις Θεωρίας
- Παραδόσεις Υποδειγμάτων & Εφαρμογών
- Παραδόσεις Τεχνικών & Εργαλείων
- Απαλλαχτικές Εργασίες: Ανάρτηση στο eclass στο πεδίο Εργασίες έως 12-06-2021.

Ενότητες:

- Εισαγωγικές Έννοιες: Βασικές Έννοιες Ανάπτυξης & Χώρου
- Βασικές Πολιτικές και Θεωρίες Οικονομικής Χώρου και Περιφερειακής Ανάπτυξης
- Επισκόπηση Βασικών Θεωριών: Οι ιδέες στην Αρχαία Ελλάδα & στον Μεσαίωνα
  - Η Σχολή των Κλασσικών και Νεοκλασσικών
  - Η Σχολή των Σοσιαλιστών και των Μαρξιστών
  - Η Σχολή των Κεϋνσιανών & Νεό-Κεϋνσιανών
  - Η Σχολή της Οικονομικής Γεωγραφίας
  - Βασικές Θεωρίες Ανάπτυξης
  - Το Υπόδειγμα Harrod – Domar
  - Το Υπόδειγμα Cobb - Douglas
  - Η Θεωρία της Οικονομικής Βάσης
  - Η Θεωρία των Πόλων Έλξης
  - Η Θεωρία της Εξαγωγικής Βάσης
  - Η Θεωρία του Myrdal
- Πολλαπλασιαστές και Συντελεστές: Συντελεστής Πηλίκου Τόπου Εγκατάστασης
  - Συντελεστής Χωροταξικής Συγκέντρωσης, Συντελεστής Χωροταξικής Ανακατανομής, Συντελεστές Συντελεστής Γεωγραφικής Σύνδεσης
  - Συντελεστής Χωροταξικής Εξειδίκευσης, Συντελεστής Χωροταξικής Κλαδικής Ανακατανομής, Συντελεστής Χωροταξικής Διαφοροποίησης
- Εισοδηματικών Τάξεων
  - Υποδείγματα Εισροών – Εκροών: Θεωρία – Ανάλυση και Εφαρμογές
  - Οικονομικά Στατιστικά Υποδείγματα: Θεωρία – Ανάλυση και Εφαρμογές
  - Τεχνικές Ανάλυσης SWOT, Gap, PEST & VRIO.

Βασικά Μεγέθη Ανάπτυξης

Ανάπτυξη: Είδη-Μορφές

- Οικονομική Μεγέθυνση (Economic Growth): Ποσοτική Αύξηση-Βελτίωση των οικονομικών μεγεθών-μεταβλητών (ΑΕΠ, Εισόδημα, ΚΚΕ..)
- Οικονομική Ανάπτυξη (Economic Development): Ποσοτική Αύξηση-Βελτίωση των οικονομικών μεγεθών-μεταβλητών για μακροχρόνια περίοδο.
- Κοινωνική Ανάπτυξη (Social Development): Ποιοτική Αύξηση-Βελτίωση των κοινωνικών μεγεθών-μεταβλητών με Βασικά στοιχεία Ισότητα-Ισοκατανομή (Υγεία-Παιδεία, ΚΚΕ..)
- Ανάπτυξη (Συνολική) (Development): Ποσοτική και Ποιοτική Αύξηση-Βελτίωση με βασικούς άξονες: ΑΕΠ, Εισόδημα, Υγεία, Παιδεία, Ελευθερίες-Ίσες Ευκαιρίες, Ισότητα και Ισοκατανομή.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

- **Οικονομική μεγέθυνση (economic growth):** Απόλυτη ή σχετική ποσοτική αύξηση των μακροοικονομικών μεγεθών μιας χώρας ή μιας περιοχής όπως το κατά κεφαλή ΑΕΠ, η απασχόληση, οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου, η κατανάλωση, οι εξαγωγές, κλπ.
- **Οικονομική ανάπτυξη (economic development):** Απόλυτη ή σχετική ποσοτική αύξηση των μακροοικονομικών της μεγεθών (μεγέθυνση)
- Η **ποιοτική βελτίωση** του επιπέδου κοινωνικής ευημερίας του πληθυσμού της (εκπαίδευση, υγεία και πρόνοια, πολιτισμός και ελεύθερος χρόνος, συνθήκες κατοίκησης και ποιότητας περιβάλλοντος, κλπ)-→ **ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ (Human Development Index)=→ Κοινωνική Ανάπτυξη (Social Development).**
- **Οικονομική Μεγέθυνση (Economic Growth) & Κοινωνική Ανάπτυξη (Social Development) = Ανάπτυξη (Development)**

Βασικά Μεγέθη-Δείκτες:

- Α.Ε.Π. (Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν και Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν)
- ΑΕΠ=Παραγωγή=Προϊόν=Εισόδημα
- Απασχόληση και Ανεργία
- Βιοτικό Επίπεδο
- Ποιότητα Ζωής (Εκπαίδευση, Υγεία, Ασφάλεια, Πρόνοια)
- Δείκτης Ανθρώπινης Αξίας είτε Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης (Human Development Index)

Ανάπτυξη

- Αύξηση ΑΕΠ
- Αύξηση Παραγωγής
- Αύξηση Εισοδήματος

& Ισοροπία:

$Y=C+I+G$ Κλειστή

$Y=C+I+G+(X-M)$ Ανοικτή

Οικονομία και Ανάπτυξη:

- Σύνολο Οικονομίας = Συνολική Προστιθέμενη Αξία = Συνολική Παραγωγή = Συνολικό Προϊόν = ΑΕΠ = ΑΕΕ.:
- Πρωτογενής Τομέας και Δευτερογενής Τομέας και Τριτογενής Τομέας:
- Άρα Ανάπτυξη:
- Πώς θα Αυξήσω την Συνολική Προστιθέμενη Αξία = Συνολικό Προϊόν = ΑΕΠ = ΑΕΕ = Απασχόληση

Ανάπτυξη και Ισορροπία

- Ισορροπία: Προσφορά (Παραγωγή) = Ζήτηση
- Ανάπτυξη: Αύξηση της Συνολικής Προστιθέμενης Αξίας = Συνολικό Προϊόν = ΑΕΠ = ΑΕΕ = Απασχόληση
- Ισορροπία (προϋπόθεση) → Ανάπτυξη
- Ισορροπία στην Οικονομική Πολιτική → Ανάπτυξη

Διάγραμμα 1: Βασικοί Άξονες της Ανάπτυξης

Μεγέθυνση & Ανάπτυξη (Economic Growth)

Μεγέθυνση Οικονομική: Αύξηση -Βελτίωση(+):

- ΑΕΠ (π.χ. Α.Εγχ.Π είτε Α. Εθν.Π.)- Παραγωγής
- Προϊόντος (Προστιθέμενης Αξίας)
- Εισοδήματος (π.χ. Α.Εγχ.Ε είτε Α. Εθν.Ε.)
- ΚΚΕ (Κατά Κεφαλή Εισοδήματος)
- Απασχόλησης
- Άρα: Παραγωγή = Προϊόν= Εισόδημα
(Απασχόληση)

Κοινωνική Ανάπτυξη: (Social Development)

- **Αύξηση-Βελτίωση (+) του:**
- Βιοτικού Επιπέδου-Ποιότητα Ζωής
- Υγείας
- Εκπαίδευσης
- Πρόνοιας, Ασφάλισης
- Περιβάλλον
- Απασχόλησης
- Συνθηκών Διαβίωσης

Ανάπτυξη: (Development)

- Συνδυασμός-Αύξηση -Βελτίωση (+):
- Οικονομικής Μεγέθυνσης (Economic Growth) και Κοινωνικής Ανάπτυξης: (Social Development)
- Δείκτης Ανθρώπινης Αξίας είτε Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης (Human Development Index)
- www.undp.org ==> Human Development Report

- Βασική Ταυτότητα για την συνθήκη Μακροοικονομικής ισορροπίας του εισοδήματος σε ανοικτή οικονομία είναι η ακόλουθη:
  - $Y = C + I + G + (X - M)$, δηλαδή:
- **Εθνικό Εισόδημα = Κατανάλωση + Επενδύσεις + Δημόσιες Δαπάνες + (Εξαγωγές – Εισαγωγές)**
  - Ισορροπία: (Παραγωγή = Δαπάνη)
- **Δημοσιονομική Πολιτική: (Δημόσια Έσοδα) = (Δημόσιες Δαπάνες)**
- **Νομισματική Πολιτική: (Προσφορά Χρήματος, δηλ. Ρευστότητα) = (Ζήτηση Χρήματος δηλ. Δαπάνη)**
- Άρα: Παραγωγή (Πλούτος) πρέπει να ισούται με την Δαπάνη.

Οι βασικές διαφορετικές σχολές είναι οι ακόλουθες:

(α). Οι Εμποροκράτες κατά τον 16^ο και 17^ο αιώνα

(β). Οι Φυσιοκράτες κατά τον 18^ο αιώνα

- (γ). Η Κλασική Σχολή
- (δ). Ο Σοσιαλισμός και ο Μαρξισμός
- (ε). Νεοκλασική Σχολή (Φιλελεύθερη Σκέψη)
- (στ). Οι μεταρρυθμιστικές σχολές
- (ζ). Κεϋνσιολική Σχολή (Keynesians)
- (η). Η Νεό-Κεϋνσιολική Σχολή (New Keynesians)
- (θ). Η Σχολή της Οικονομικής Γεωγραφίας

Φυσιοκράτες & Εμποροκράτες:

- Η φυσιοκρατία είναι μια θεωρία που έχει ως μοναδική κινητήρια δύναμη τη δημιουργία πλούτου και της οικονομικής ανάπτυξης μέσω της «φύσης», δηλαδή της γεωργικής παραγωγής-στην αγροτική παραγωγή της Φύσης.
- Ως Φυσιοκράτες ή Φυσιοκρατικοί θεώρησαν καθοριστικά την ατομική ιδιοκτησία, την επιδίωξη ατομικού οφέλους, τον ελεύθερο ανταγωνισμό και ήταν υπέρ του ελεύθερου εμπορίου. Θεώρησαν ότι πραγματικός πλούτος σε μια χώρα είναι τα προϊόντα που παράγει και όχι τα χρήματα που έχει στην διάθεσή της.
- Αδυναμία της σκέψης των φυσιοκρατών ήταν η αναγνώριση της γεωργίας ως μοναδικής παραγωγικής απασχόλησης.
- Οι Εμποροκράτες είναι μια θεωρία που έχει ως μοναδική κινητήρια δύναμη τη δημιουργία πλούτου και της οικονομικής ανάπτυξης μέσω του «εμπορίου».

David Ricardo

- Ο David Ricardo (18 Απριλίου 1772- 11 Σεπτεμβρίου 1823) ήταν ένας Άγγλος οικονομολόγος της Κλασικής Σχολής όπως ο Adam Smith, ο Tomas Malthus και άλλοι. Ο David Ricardo, ήταν ένας επιτυχημένος χρηματιστής, επρόκειτο σύντομα να παρουσιάσει μια οικονομική θεωρία, η οποία παρότι αναφέρονταν σε πράγματα λιγότερο θεαματικά από την κοσμοπλημύρα του Malthus.
- Ο Ricardo έγινε γνωστός με το έργο του 'Αρχές Πολιτικής Οικονομίας και Φορολογίας' (Principle of Political Economy and Taxation,1817), με την 'έγγεια πρόσοδο', σύμφωνα με την οποία η 'διαφορική έγγεια πρόσοδος' είναι η πρόσοδος που οφείλεται στη διαφορά της ποσότητας των προϊόντων που παράγονται από την καλλιέργεια δύο κτημάτων που απασχολούν ίσες ποσότητες κεφαλαίου και εργασίας.
- Τέλος, σύμφωνα με τη θεωρία για το 'συγκριτικό πλεονέκτημα' που στηρίζεται στη βάση του φιλελευθερισμού και στη θεωρία του διεθνούς εμπορίου, όπου είναι συμφέρον κάθε χώρας να εξειδικευθεί στην παραγωγή των προϊόντων στα οποία έχει 'συγκριτικό πλεονέκτημα', δηλαδή είναι 'προικισμένη' σε ποιότητα και ποσότητα παραγωγής των συγκεκριμένων προϊόντων.

Thomas R. Malthus

- Ο Thomas R. Malthus (1766-1834) έγινε γνωστός με τη θεωρία του για τον πληθυσμό, 'Essay on the Principle of Population' (1798).
- Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή ο πληθυσμός αυξάνεται κατά γεωμετρική πρόοδο, ενώ τα αγαθά αυξάνουν κατά αριθμητική πρόοδο. Τα εμπόδια για την αύξηση του πληθυσμού και την αποφυγή της 'πληθυσμιακής παγίδας' (population trap) είναι αφενός τα μέτρα όπως η αναβολή γάμων και ο έλεγχος του πληθυσμού και των πληθυσμιακών πιέσεων και αφετέρου τα διάφορα γεγονότα όπως, για παράδειγμα, ο πόλεμος, η πείνα και οι ασθένειες που περιορίζουν την αύξηση του πληθυσμού.

Οι βασικές αρχές της κλασικής σχολής είναι:

- Θεμελίωσαν την αρχή τους στο θεσμό της ατομικής ιδιοκτησίας, δηλαδή στην αρχή του 'laissez-faire' και στο θεσμό της οικονομικής ελευθερίας.
- Σύμφωνα με τις 'δυνάμεις της αγοράς', δηλαδή την προσφορά και τη ζήτηση, συντελούν στην ισορροπία και στην αύξηση της παραγωγής, στην ανταλλαγή των αγαθών και στην κατανομή του εισοδήματος, ενώ η κρατική παρέμβαση είναι περιττή.
- Από τους βασικούς πλουτοπαραγωγικούς κλάδους της οικονομίας θεωρείται η βιομηχανία.
- Υπάρχει η αντίληψη του 'homo economicus', δηλαδή του ανθρώπου που προσπαθεί να πετύχει τη μεγαλύτερη δυνατή ωφέλεια με το μικρότερο κόστος και τη μικρότερη δυνατή προσπάθεια.
- Μελέτησαν την κοινωνική οικονομία συνολικά και διατύπωσαν διάφορους νόμους και μεθόδους για την ανάλυση των οικονομικών και κοινωνικών φαινομένων.
- Στο νεοκλασικό υπόδειγμα κυριαρχεί η ποσοτική θεωρία του χρήματος, ο επονομαζόμενος νόμος του Say. Σύμφωνα με το νόμο του Say: η προσφορά του αγαθού δημιουργεί τη δική της ζήτηση, ενώ υπάρχει πλήρης απασχόληση των πόρων της οικονομίας.

Η νεοκλασική σχολή-νεοκλασικά υποδείγματα δίνουν βαρύτητα:

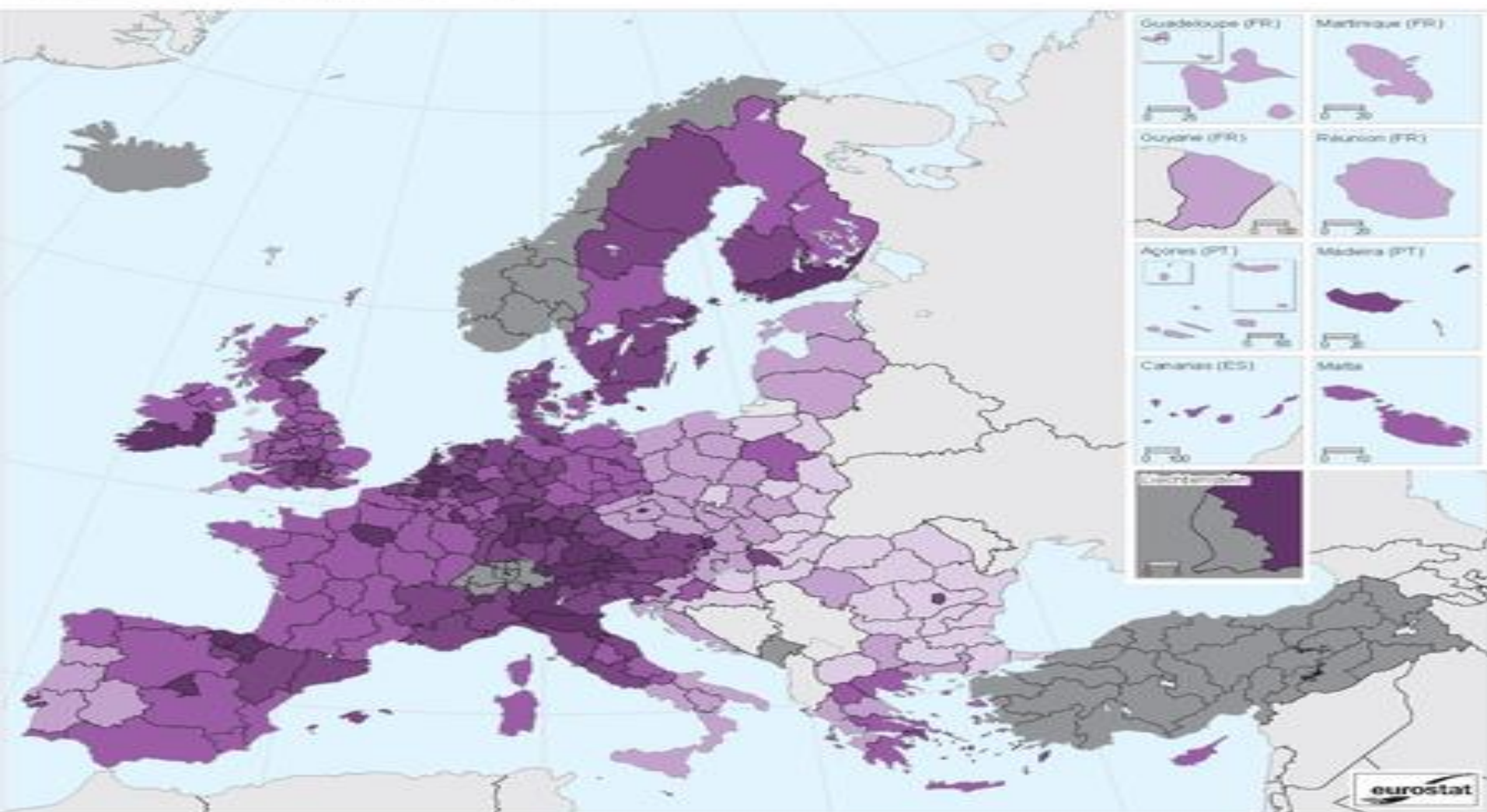
- Δεν υπάρχουν αδρανούντες πόροι ενεργού πληθυσμού(υπάρχει δηλαδή πλήρης απασχόληση).
- Δίνουν ιδιαίτερη βαρύτητα στον παραγωγικό συντελεστή και πιο συγκεκριμένα στο έδαφος.
- Ισχύει ο 'νόμος των φθινουσών αποδόσεων'.
- Ισχύει ο 'σιδηρός νόμος του εργατικού μισθού', δηλαδή πλήρης συσχέτιση πληθυσμού, απασχόλησης και ημερομισθίου.

Τα βασικά μειονεκτήματα του κλασικού υποδείγματος είναι:

- Η Ανεργία
- Η Διανομή Πλούτου
- Η Ανισοκατανομή πλούτου και εισοδήματος

by NUTS 2 regions, 2008
 (% of the EU-27 average, EU-27=100)

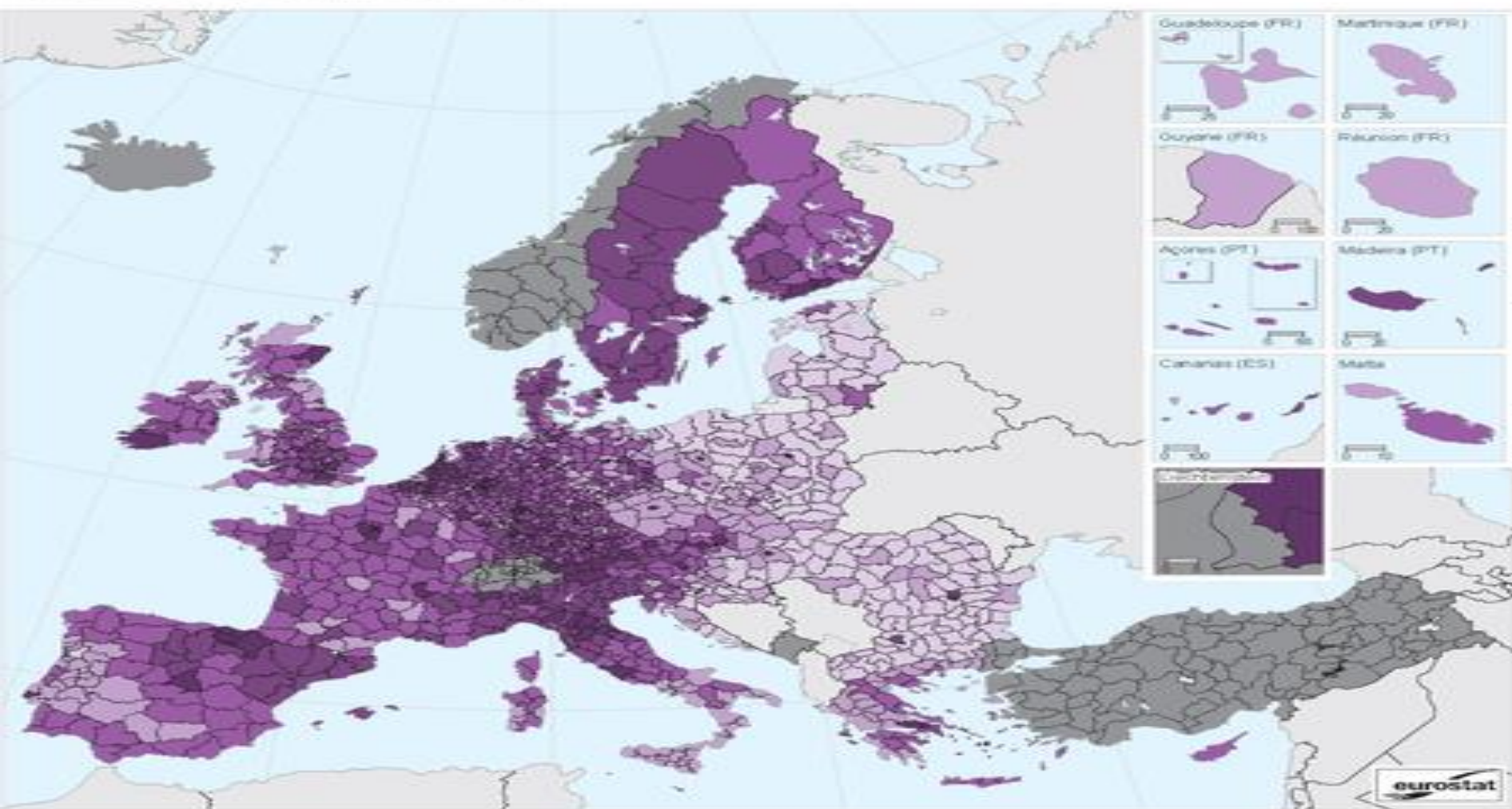
(% of the EU-27 average, EU-27=100)
 EU-27 = 100

Administrative boundaries: ○ EuroGeographics ○ UN-FAO ○ Turkstat
 Cartography: Eurostat — GISCO, 03/2012

Gross domestic product (GDP) per inhabitant, in purchasing power standard (PPS),
 by NUTS 3 regions, 2009 (*)
 (% of the EU-27 average, EU-27=100)

(% of the EU-27 average, EU-27=100)
 EU-27 = 100

Administrative boundaries: ○ EuroGeographics ○ UN-FAO ○ Turkstat
 Cartography: Eurostat — GISCO, 03/2012

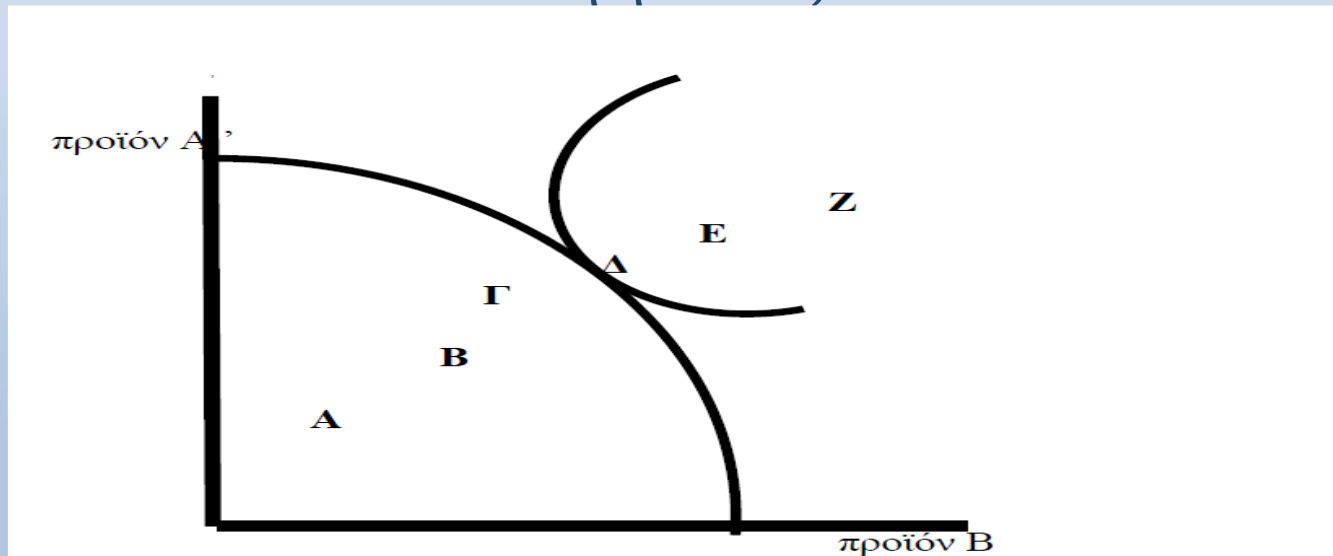
(*) Spain, 2007 (except for Asturias (ES120), Cantabria (ES130), Navarra (ES220), La Rioja (ES230), Madrid (ES300), Murcia (ES620), Ceuta (ES630) and Melilla (ES640)).

Αποτελεσματικότητα: (Efficiency): Άριστη Λύση

Σημείο Δ (στην Καμπύλη Παραγωγικών Δυνατοτήτων):

Εφικτή & Δυνατή Λύση

Δηλαδή: Ελαχιστοποίηση Κόστους & Μεγιστοποίηση
Εσόδων (Αξιοποίηση Πόρων, Εσωτ. & Εξωτ.
Περιβάλλον)

Οικονομικά Συστήματα και Υποδείγματα:

- (Α). Οικονομικά Συστήματα είναι οι βασικές Φιλοσοφικές Σχολές-Σκέψεις και Πολιτικές (Κλασική, Νεοκλασική, Κεϋνσιανή, Μαρξιστική)
  -
- (Β). Υποδείγματα που προέρχονται από τις Φιλοσοφικές Σχολές-Σκέψεις και Πολιτικές και τα Οικονομικά Συστήματα == Εξειδικεύουν μια Μελέτη Περίπτωσης:
- Συνάρτηση Υποδείγματος με Βασικές Μεταβλητές:
- Εξηρητημένη Μεταβλητή και Ανεξάρτητες Μεταβλητές.
- Υποθέσεις σχετικά με τις με Βασικές Μεταβλητές
- Περιορισμούς: Εξειδίκευση του Υποδείγματος στην Μελέτη Περίπτωσης

Βασικές Θεωρίες Παραδοσιακής και Ενδογενούς Ανάπτυξης

Θεωρίες Ανάπτυξης:

- Ενδογενείς Θεωρίες Ανάπτυξης: (Ανάλυση Εσωτερικού Περιβάλλοντος → Ανάπτυξη)
- Εξωγενείς Θεωρίες Ανάπτυξης: (Ανάλυση Εξωτερικού Περιβάλλοντος → Ανάπτυξη)
- Υποδείγματα Ανάπτυξης: Κλασσικά Υποδείγματα, Νεοκλασικά Υποδείγματα, Κεϋνσιανά Υποδείγματα, Μαρξιστικά Υποδείγματα
- Βασικές Μεταβλητές Ανάπτυξης:

Παραδοσιακές Θεωρίες Ανάπτυξης

Σύμφωνα με την παραδοσιακή (παλαιά) θεωρία της οικονομικής μεγέθυνσης, η ανάπτυξη του ΑΕΠ ή ανάπτυξη του Κ.Κ.Ε (Κατά Κεφαλή Εισοδήματος) προέρχεται κυρίως από τους ακόλουθους τρεις παράγοντες, (Κορρές 2015, Σκούντζος 1973, 1990, 1991, 1993, 1997).

- (α). Την αύξηση της ποσότητας και της ποιότητας (εξειδίκευσης) της εργασίας και του ανθρώπινου δυναμικού
- (β). Την αύξηση του κεφαλαίου, δια-μέσου της αύξησης των αποταμιεύσεων και
- (γ). Την αύξηση των επενδύσεων και την ανάπτυξη της τεχνολογίας και της καινοτομίας.

Παραδοσιακές Θεωρίες Ανάπτυξης: Επένδυση → Ανάπτυξη

ιδιαίτερα των Ξένων Άμεσων Επενδύσεων (Foreign Direct Investment, FDI) θεωρείται ως ένας από τους βασικούς παράγοντες ανάπτυξης, σύμφωνα με την παραδοσιακή θεωρία της Σχολής του Manchester (Υπόδειγμα του Lewis), όπου μια από τις βασικές προϋποθέσεις για την συνολική ανάπτυξη στο μέγεθος 3 %-5 % του Α.Ε.Π. θα πρέπει να είναι η αύξηση των Ξένων Άμεσων Επενδύσεων (Foreign Direct Investment, FDI) στην αντιστοιχία 12 % -15 % του Α.Ε.Π. Ο Lewis ισχυρίζεται ότι η οριστική παραγωγικότητα της εργασίας σε ένα μεγάλο αριθμό τομέων είναι αμελητέα, σχεδόν κοντά στο μηδέν, λόγω του μεγάλου πληθυσμού σχετικά με το κεφάλαιο και τους φυσικούς πόρους.

Σύγχρονες Ενδογενείς Θεωρίες Οικονομικής Ανάπτυξης

Η θεωρία της νέας οικονομικής μεγέθυνσης ασχολείται με το βασικό θεωρητικό πλαίσιο για την ενδογενή ανάπτυξη και την ανάπτυξη του ΑΕΠ και του εισοδήματος σε μια χώρα. Για να μπορέσει να αυξηθεί το ΑΕΠ και το εισόδημα, θα πρέπει να αυξηθεί η παραγωγή και να δοθεί έμφαση ιδιαίτερα στους «εσωτερικούς παράγοντες» και στο «εσωτερικό περιβάλλον», παρά στους «εξωτερικούς παράγοντες» και στο «εξωτερικό περιβάλλον». Η θεωρία που βασίζεται στην ενδογενή ανάπτυξη προσπαθεί να αναλύσει και να εξηγήσει γιατί διαφέρουν οι αριθμοί ανάπτυξης μεταξύ των περιφερειών και μεταξύ των χωρών. Περαιτέρω, ο

Σύγχρονες Ενδογενείς Θεωρίες Οικονομικής Ανάπτυξης

Τα βασικά σημεία της θεωρία της ενδογενούς οικονομικής μεγέθυνσης είναι τα ακόλουθα, (Κορρές 2015, Σκούντζος 1990, 1991, 1993, 1997):

- Η θεωρία της ενδογενούς οικονομικής μεγέθυνσης θεωρεί ότι οι όποιες βελτιώσεις στην παραγωγικότητα μπορούν να «συνδεθούν» άμεσα με την ανάπτυξη της καινοτομίας, της επένδυσης στο ανθρώπινο κεφάλαιο και την εξειδίκευση
- Η θεωρία της ενδογενούς οικονομικής μεγέθυνσης θεωρεί ιδιαίτερη σημαντική την ενίσχυση της καινοτομίας και την ανάπτυξη της κοινωνίας της γνώσης και θεωρεί ότι πρέπει να δοθούν ιδιαίτερα κίνητρα σε επιχειρήσεις και σε άτομα για να καινοτομήσουν
- Οι βασικές «βιομηχανίες γνώσεις» θεωρούνται οι υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών, λογισμικού και βιοτεχνολογίας και σύμφωνα με την θεωρία της ενδογενούς οικονομικής μεγέθυνσης θεωρούνται ως τα κλειδιά για την επίτευξη της αναπτυξιακής διαδικασίας και των στόχων της ανάπτυξης για τις περισσότερες αναπτυσσόμενες και τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες.

Σύγχρονες Ενδογενείς Θεωρίες Οικονομικής Ανάπτυξης

- Οι κυβερνητικές πολιτικές των αναπτυσσόμενων και των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών μπορούν να αυξήσουν τον δείκτη ανάπτυξης μιας χώρας, εάν μπορέσουν και πετύχουν μεγαλύτερη ανταγωνιστικότητα των οικονομιών τους και κατά συνέπεια μεγαλύτερη αύξηση των ξένων επενδύσεων, μέσα από την αύξηση της παραγωγικότητας, της παραγωγής και την ανάπτυξη της διαδικασίας της γνώσης
- Η αύξηση της ανταγωνιστικότητας θα οδηγήσει στην αύξηση των επενδύσεων και συνεπώς στην ανάπτυξη των θετικών αποδόσεων κλίμακας, στην παραγωγικότητα, ανταγωνιστικότητα και ανάπτυξη
- Οι ξένες άμεσες επενδύσεις και ιδιαίτερα στους τομείς της έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης θεωρούνται ως το κλειδί εκείνο που μπορεί να οδηγήσουν στην τεχνολογική πρόοδο και στην οικονομία της γνώσης, της παραγωγικότητας, της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης. Επίσης η προστασία των δικαιωμάτων ευρεσιτεχνίας θεωρούνται ως τα «κλειδιά» και οι ουσιαστικοί εκείνοι παράγοντες που θα ωθήσουν τους επιχειρηματίες να επενδύσουν και να αναλάβουν δραστηριότητες για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη
- Ο παράγοντας της ποιότητας του ανθρώπινου κεφαλαίου, της εξειδίκευσης και των σχετικών επενδύσεων θεωρείται επίσης ως το «κλειδί» για την αναπτυξιακή διαδικασία και τον δρόμο για την ανάπτυξη.

Σύγχρονες Ενδογενείς Θεωρίες Οικονομικής Ανάπτυξης

- Οι κυβερνητικές πολιτικές και δραστηριότητες θα πρέπει να ενισχύσουν την επιχειρηματικότητα και κατά συνέπεια την δημιουργία νέων και καινοτόμων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων που θα οδηγήσουν σε πολλαπλασιαστικά συσσωρευτικά αποτελέσματα με συνέπειες την αύξηση της απασχόλησης, της καινοτομίας, της παραγωγής, του εισοδήματος, την αναπτυξιακή διαδικασία και τέλος την ανάπτυξη (δηλαδή το ΑΕΠ)

Η θεωρία της «ενδογενούς ανάπτυξης» (endogenous growth) έχει σημαντικές διαφορές, τόσο σε επίπεδο υποθέσεων όσο και σε επίπεδο επιπτώσεων, από την νεοκλασική θεωρία. Πιο συγκεκριμένα, οι διαφορές στις δύο αυτές θεωρίες επικεντρώνονται στα ακόλουθα σημεία:

- (α). Η θεωρία της νέας οικονομικής μεγέθυνσης απορρίπτει την υπόθεση της νεοκλασικής θεωρίας ότι τα οριακά κέρδη μειώνονται όσο αυξάνουν οι επενδύσεις
- (β). Η θεωρία της νέας οικονομικής μεγέθυνσης τονίζει ιδιαίτερα της αυξανόμενες αποδόσεις κλίμακας και
- (γ). Οι εξωτερικές οικονομίες επίσης διαδραματίζουν ένα σημαντικό ρόλο στον προσδιορισμό της απόδοσης των επενδύσεων και στην αύξηση της παραγωγικότητας

Βασικές Θεωρίες: Υπόδειγμα Harrod –Domar

Υποδείγματα:

- Βασική Συνάρτηση Υποδείγματος (Κύριες Μεταβλητές-Εξαρτώμενες και Ανεξάρτητες)
- Βασικές Υποθέσεις και Βασικοί Περιορισμοί
- Εύρεση της Βασικής Ισορροπίας → Ανάπτυξη
- και των Βασικών Παραγόντων του Υποδείγματος που οριοθετούν και καθορίζουν την Ανάπτυξη και την Αναπτυξιακή Διαδικασία σε Συνολικό Επίπεδο Οικονομίας και σε Περιφερειακό Επίπεδο.

Υπόδειγμα Harrod-Domar

- Υπόδειγμα Κλειστής Οικονομίας
- Υπόδειγμα Ανοικτής Οικονομίας
- Υπόδειγμα Γενικής Ισορροπίας-(Σύνολο Οικονομίας): Συνολική-Ανάπτυξη Οικονομίας
- Υπόδειγμα Περιφερειακής Ισορροπίας-(Περιφερειακό Επίπεδο Οικονομίας): Συνολική-Περιφερειακή Ανάπτυξη

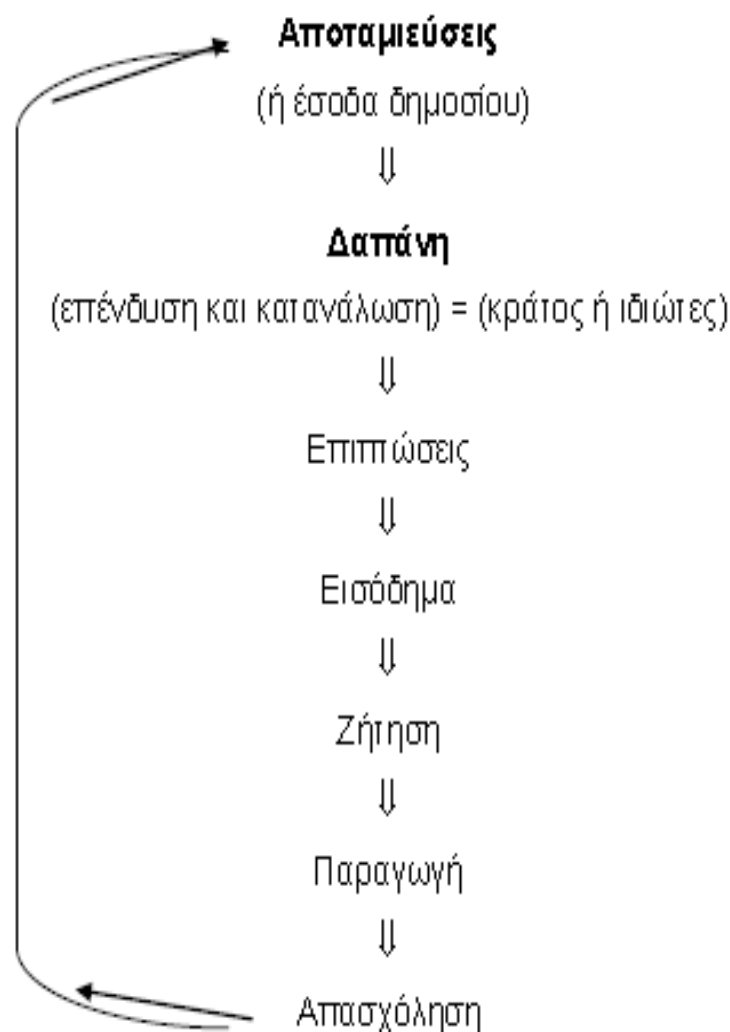

Ο Κύκλος της Ανάπτυξης

Κύκλος της Ανάπτυξης

(σταματά να λειτουργεί κανονικά αν σταματήσουν οι επενδύσεις)

S ≠ I ως προς τη διαχείριση.

Κεφαλαιακός Συντελεστής είτε Επιταχυντής (Accelerator)

Κεφαλαιακός Συντελεστής = σχέση Κεφαλαίου/Προϊόντος
(Πόσο Κεφάλαιο χρειάζεται για να παράγουμε προϊόν)

Το αντίστροφο: Προϊόν/Κεφάλαιο = Συντελεστής Παραγωγικότητας

Μέσος Κεφαλαιακός Συντελεστής = Συνολικό Κεφαλαίου Οικονομίας
Συνολικό Προϊόν Οικονομίας (Εθνικό Προϊόν)

Οριακός Συντελεστής Κεφαλαίου = Αύξηση Αποθέματος Κεφαλαίου
Αύξηση Προϊόντος

(Δηλαδή: Πόσες Μονάδες Κεφαλαίου απαιτούνται για την αύξηση του προϊόντος κατά 1 μονάδα).

Ο Οριακός Συντελεστή Κεφαλαίου $\Rightarrow$ χρησιμοποιείται για τον Προγραμματισμό και ειδικά για τον έλεγχο της συνέπειας μεταξύ των απαιτούμενων αποταμιεύσεων και των επενδύσεων.

- ⇒ Ο Γενικός Οριακός Κεφ. Συντελεστής για το Σύνολο της Οικονομίας επηρεάζεται από ένα μεγάλο αριθμό παραγόντων που αυξάνουν / μειώνουν ανάλογα το προϊόν.
- ⇒ Υπάρχουν δυσχέρειες στην κατασκευή του περιεχομένου του Κεφαλαίου (i.e. εάν περιλαμβάνονται τα αποθέματα) καθώς επίσης και στην απόδοση του κεφαλαίου.
- ⇒ Ο Κεφ. Συντελεστής είναι μεγαλύτερος (λόγω της σπατάλης κεφαλαίου) στις αναπτυσσόμενες χώρες
- ⇒ Κόστος Κεφαλαίου είναι μεγαλύτερο στις αναπτυσσόμενες χώρες
- ⇒ Οι Αναπτυσσόμενες χώρες είναι αποδοτικότερες στην παραγωγή Καταναλωτικών Αγαθών
- ⇒ Η παραγωγικότητα κεφαλαίου είναι μικρότερη στις αναπτυσσόμενες χώρες
- ⇒ Όσο μεγαλύτερη η διάρκεια ζωής κεφαλαίου τόσο Μεγαλύτερος θα 'ναι ο Κεφ. Συντελεστής
- ⇒ Το Κεφάλαιο είναι αποδοτικότερο για Εκ/ση νέων Φυσικών πόρων (οι αναπτυγμένες χώρες έχουν συγκριτικό πλεονέκτημα γιατί έχουν ήδη επενδύσει αρκετά χρήματα και έχουν προγραμματισμό)
- ⇒ Ο Κεφ. Συντελεστής είναι μεγαλύτερος όπου ο πληθυσμός αυξάνεται με βραδύ ρυθμό
- ⇒ Αναπτυσσόμενες Χώρες (με πλεονάζων Συντ. Κεφαλαίου) πρέπει να έχει Εντάσεις Εργασίας και όχι (ως είναι) Εντάσεις Κεφαλαίου)
- ⇒ Συσσώρευση κεφαλαίου (Αποταμίευση)
  - Εκούσια Μείωση Κατανάλωσης
  - Φορολόγησης
  - Υποχρεωτικός Δανεισμός

Η θεωρία των Harro-Domar εντάσσεται στην νέα θεωρία της οικονομικής μεγέθυνσης και μπορεί να εκφρασθεί από τους ακόλουθους βασικούς προσδιοριστικούς παράγοντες της ανάπτυξης, (Κορρές 2015, Σκούντζος 1990, 1991, 1993, 1997):

- (α). Το επίπεδο των αποταμιεύσεων που θεωρείται ως ένας από τους βασικούς προσδιοριστικούς παράγοντες της ανάπτυξης
- (β). Ο κεφαλαιακός συντελεστή (είτε το επίπεδο των επενδύσεων) που θεωρείται ως ένας από τους βασικούς προσδιοριστικούς παράγοντες της ανάπτυξης. Ο Κεφαλαιακός Συντελεστής αποτελεί την σχέση μεταξύ του Κεφαλαίου (Επενδύσεων) προς Προϊόντος (ΑΕΠ) που μας παρουσιάζει πόσο Κεφάλαιο (Επένδυση) χρειάζεται για να παράγουμε ένα συγκεκριμένο ποσό Προϊόντος (ΑΕΠ).

Διάγραμμα 3: Βασικές Υποθέσεις του Υποδείγματος Harrod - Domar

Γενικές Υποθέσεις:

- + Βασικοί Συντελεστές Παραγωγής για το Υπόδειγμα είναι η Εργασία και το Κεφάλαιο
- + Το Υπόδειγμα υποθέτει Σταθερές Αποδόσεις Κλίμακας
- + Το Υπόδειγμα υποθέτει χωρίς Τεχνολογική Πρόοδο

Ειδικές Υποθέσεις:

- + Το Υπόδειγμα υποθέτει σταθερή ροπή προς Αποταμίευση
- + Το Υπόδειγμα υποθέτει σταθερή αναλογία και σταθερούς τεχνολογικούς συντελεστές
- + Το Υπόδειγμα υποθέτει μια σταθερή αναλογία της μεταβολής (αύξησης) του ρυθμού του εργατικού δυναμικού που ισούται με τον ρυθμό αύξησης του πληθυσμού

Σύμφωνα με το υπόδειγμα του Harrod-Domar οι βασικοί προσδιοριστικοί παράγοντες της οικονομικής μεγέθυνσης είναι:

- (α). Το επίπεδο των αποταμιεύσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ
- (β). Ο κεφαλαιακός συντελεστής και το ποσοστό των επενδύσεων που απαιτείται για την ανάπτυξη και την αύξηση του ΑΕΠ
- (γ). Τον ρυθμό αύξησης του εργατικού δυναμικού, (που ισούται με τον ρυθμό αύξησης του πληθυσμού)
- (δ). Για την ισόρροπη ανάπτυξη θα πρέπει το προϊόν να μεταβάλλεται και να αυξάνεται με τον ίδιο ρυθμό μεταβολής και αύξησης του εργατικού δυναμικού και επίσης με τον ίδιο ρυθμό μεταβολής και αύξησης του κεφαλαίου και των επενδύσεων.

Συνθήκες Ισορροπίας Κλειστής Οικονομίας (και σε Περιφερειακό Επίπεδο)

Εκτός από τους προσδιοριστικούς παράγοντες που καθορίζουν την αναπτυξιακή διαδικασία, ιδιαίτερα ενδιαφέρον έχει και η συνθήκη ισορροπίας που δημιουργεί τις προϋποθέσεις της ανάπτυξης. Το υπόδειγμα διακρίνει τις ακόλουθες βασικές κατηγορίες:

✚ (1). Η Κλειστή Οικονομία σημαίνει ότι δεν υπάρχουν συναλλαγές με το εξωτερικό και χωρίς μετακίνηση των συντελεστών παραγωγής, όπως για παράδειγμα πρώτων υλών, κεφαλαίου και εργατικού δυναμικού κλπ. Στην κλειστή οικονομία οι βασικοί προσδιοριστικοί παράγοντες της ανάπτυξης είναι (Κορρές 2015, Σκούντζος 1973, 1989):

- (α) ο ρυθμός ή το ποσοστό των αποταμιεύσεων
- (β) ο κεφαλαιακός συντελεστής, δηλαδή το ποσό των επενδύσεων που απαιτείται για την συγκεκριμένη αύξηση του προϊόντος, του ΑΕΠ και
- (γ) το εργατικό δυναμικό, που ισούται με την μεταβολή του πληθυσμού.

Επίσης η βασική συνθήκη ισορροπίας είναι εκείνη που προσδιορίζει τους βασικούς συντελεστές της αναπτυξιακής διαδικασίας και σε συνολικό εθνικό επίπεδο (επίπεδο χώρας) ισούται με: $g = \frac{s}{v} = p$, ενώ η συνθήκη ισορροπίας για περιφερειακό

επίπεδο είναι αντίστοιχα: $g_i = \frac{s_i}{v_i} = p_i$ ($i=1,2,\dots,n$ ο αριθμός των περιφερειών για

Συνθήκες Ισορροπίας Ανοικτής Οικονομίας (και σε Περιφερειακό Επίπεδο)

✚ (2). Ανοικτή Οικονομία που σημαίνει ότι υπάρχουν συναλλαγές με το εξωτερικό και επίσης μετακίνηση των συντελεστών παραγωγής, όπως για παράδειγμα πρώτων υλών, κεφαλαίου και εργατικού δυναμικού κλπ. Στην ανοικτή οικονομία οι βασικοί προσδιοριστικοί παράγοντες της ανάπτυξης είναι (Κορρές 2015, Σκούντζος 1990, 1991, 1993, 1997):

- (α) ο ρυθμός ή το ποσοστό των αποταμιεύσεων
- (β) ρυθμός ή τάση των εισαγωγών
- (γ) ο κεφαλαιακός συντελεστής, δηλαδή το ποσό των επενδύσεων που απαιτείται για την συγκεκριμένη αύξηση του προϊόντος, του ΑΕΠ
- (δ) το εργατικό δυναμικό, που ισούται με την μεταβολή του πληθυσμού και
- (ε) το ποσοστό των εξαγωγών στο ΑΕΠ

Η βασική συνθήκη ισορροπίας είναι εκείνη που προσδιορίζει τους βασικούς συντελεστές της αναπτυξιακής διαδικασίας και σε συνολικό εθνικό επίπεδο (επίπεδο χώρας) ισούται με: $g = \frac{s+m-x}{v} = \underline{p+r}$, ενώ η συνθήκη ισορροπίας για περιφερειακό

επίπεδο είναι αντίστοιχα: $g_i = \frac{s_i+m_i-x_i}{v_i} = \underline{p_i+r_i}$ (i=1,2,...,n ο αριθμός των

περιφερειών για μια χώρα).

Διάγραμμα 4: Συνθήκες Ισορροπίας σε Κλειστή και Ανοικτή Οικονομία (Κορρές 2015, Σκούντζος 1973, 1989, 1990, 1991, 1993, 1997)

Κλειστή Οικονομία:

✦ Η βασική συνθήκη ισορροπίας σε συνολικό εθνικό επίπεδο (επίπεδο χώρας) ισούται με $g = \frac{s}{v} = p$

✦ Η συνθήκη ισορροπίας για περιφερειακό επίπεδο είναι: $g_i = \frac{s_i}{v_i} = p_i$ ($i=1, 2, \dots, n$ ο αριθμός των περιφερειών για μια χώρα).

Ανοικτή Οικονομία:

✦ Η βασική συνθήκη ισορροπίας σε συνολικό εθνικό επίπεδο (επίπεδο χώρας) ισούται με $g = \frac{s+m-x}{v} = p+r$

✦ Η συνθήκη ισορροπίας για περιφερειακό επίπεδο ισούται με:

$g_i = \frac{s_i+m_i-x_i}{v_i} = p_i+r_i$
($i=1, 2, \dots, n$ ο αριθμός των περιφερειών για μια χώρα)

Το υπόδειγμα του Harrod-Domar προσπαθεί να εξηγήσει και να αναλύσει τις διαφορές στους ρυθμούς ανάπτυξης μεταξύ των διαφόρων χωρών και περιφερειών. Οι περιορισμοί του υποδείγματος Harrod-Domar είναι οι ακόλουθοι, (Κορρές 2015, Σκούντζος 1973, 1989, 1990, 1991, 1993, 1997):

- (α). Η αύξηση του ποσοστού και της αναλογίας των αποταμιεύσεων για τις αναπτυσσόμενες και τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες δεν είναι ιδιαίτερα εύκολη, οι περισσότερες από τις οποίες παρουσιάζουν ένα «χάσμα» εγχώριων αποταμιεύσεων. Οι περισσότερες από τις αναπτυσσόμενες και τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες έχουν χαμηλή αναλογία αποταμιεύσεων και οποιοδήποτε νέο εισόδημα θα οδηγήσει περισσότερο στην κατανάλωση παρά από την αποταμίευση
- (β). Οι περισσότερες από τις αναπτυσσόμενες και τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες έχουν έλλειψη του χρηματοοικονομικού συστήματος. Η όποια αύξηση των αποταμιεύσεων των νοικοκυριών δεν θα σημαίνει απαραίτητα μεγαλύτερα διαθέσιμα κεφάλαια για δανεισμό και επενδύσεων των επιχειρήσεων
- (γ). Η αποτελεσματικότητα που οδηγεί σε μείωση της αναλογίας κεφαλαίου/προϊόντος είναι εξαιρετικά δύσκολο να συμβεί εξαιτίας της αδυναμίας του ανθρώπινου κεφαλαίου και απ' ότι το κεφάλαιο χρησιμοποιείται αναποτελεσματικά
- (δ). Είναι αναγκαία μια χρηματοδότηση των δαπανών Έρευνας & Τεχνολογίας για να βελτιωθεί η αναλογία του κεφαλαίου/προϊόντος
- (ε). Ο εξωτερικός δανεισμός που θα καλύψει το χάσμα από την ανεπάρκεια των αποταμιεύσεων θα οδηγήσει σταθερά στα μελλοντικά προβλήματα χρέους και των σχετικών αποπληρωμών

Προσδιοριστικοί Παράγοντες Ανάπτυξης (Συνολικής):

- Αποταμίευση & Επενδύσεις
- Κεφαλαιακός Συντελεστής-Επιταχυντής-Επενδύσεις
- Εμπορικό Ισοζύγιο (οριακός συντελεστής εισαγωγών και οριακός συντελεστής εξαγωγών)
- Πληθυσμός και Μεταβολή-Πληθυσμού (Μετανάστευση και Παλινόστηση) →(=) Απασχόληση του Εργατικού Δυναμικού.

Προσδιοριστικοί Παράγοντες Περιφερειακής Ανάπτυξης:

- Αποταμίευση & Επενδύσεις σε Περιφερειακό-Επίπεδο
- Κεφαλαιακός Συντελεστής-Επιταχυντής-Επενδύσεις σε Περιφερειακό-Επίπεδο
- Εμπορικό Ισοζύγιο (οριακός συντελεστής εισαγωγών και οριακός συντελεστής εξαγωγών) σε Περιφερειακό-Επίπεδο
- Πληθυσμός και Μεταβολή-Πληθυσμού (Μετανάστευση και Παλινόστηση) →(=) Απασχόληση του Εργατικού Δυναμικού σε Περιφερειακό-Επίπεδο

Κεφαλαιακός Συντελεστής είτε Επιταχυντής (Accelerator)

Κεφαλαιακός Συντελεστής = σχέση Κεφαλαίου/Προϊόντος
(Πόσο Κεφάλαιο χρειάζεται για να παράγουμε προϊόν)

Το αντίστροφο: Προϊόν/Κεφάλαιο = Συντελεστής Παραγωγικότητας

Μέσος Κεφαλαιακός Συντελεστής = Συνολικό Κεφαλαίου Οικονομίας
Συνολικό Προϊόν Οικονομίας (Εθνικό Προϊόν)

Οριακός Συντελεστής Κεφαλαίου = Αύξηση Αποθέματος Κεφαλαίου
Αύξηση Προϊόντος

(Δηλαδή: Πόσες Μονάδες Κεφαλαίου απαιτούνται για την αύξηση του προϊόντος κατά 1 μονάδα).

Ο Οριακός Συντελεστής Κεφαλαίου $\Rightarrow$ χρησιμοποιείται για τον Προγραμματισμό και ειδικά για τον έλεγχο της συνέπειας μεταξύ των απαιτούμενων αποταμιεύσεων και των επενδύσεων.

Εργασίες

Οδηγίες Εργασιών:

- Προθεσμίες Υποβολής Ηλεκτρονικά-Ανάρτηση στο e-class έως: 12-06-2021
- Έκταση Εργασίας: Έως 3.000 Λέξεις (για Ατομικές Εργασίες) και Έως 6.500 Λέξεις (για Ομαδικές Εργασίες)
- Τίτλος Εργασίας στην Πρώτη Σελίδα και Ονόματα Συμμετεχόντων
- Σε Word Κείμενο και με Αρίθμηση Ενοτήτων
- Διαχωρισμός σε Κεφάλαια-Ενότητες
- Προσοχή στην εκπόνηση της εργασίας: **Σχετικότητα Θέματος & Κειμένου, Ολοκληρωμένη Απάντηση, Συνέχεια-Συνεκτικότητα, Τεκμηρίωση, Παραπομπές-Αναφορές-Βιβλιογραφία-Πηγές, Επίκαιρη & Σχετική Βιβλιογραφία.**
- Τελευταίο Κεφάλαιο: «Συμπεράσματα-Προτάσεις και Προοπτικές» με την χρήση Τεχνικών Μεθόδων (SWOT, Gap, PESST, PESTEL)
- Βιβλιογραφία (στο τέλος) ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΗ, όπως π.χ.:
- Επώνυμο-Όνομα (Έτος): «Τίτλος Βιβλίου είτε Άρθρου», Εκδότης, σελίδες και Τόπος

Βοηθητικά Στοιχεία και Οδηγίες Εργασιών:

- (1). Γνώση Καλή της Θεωρίας και Ολοκληρωμένη-Δομημένη-Αιτιολογημένη Απάντηση.
- (2). Ανάπτυξη και Επεξήγηση των Όρων: Έννοιες, Χαρακτηριστικά, Μορφές-Θεωρία
- (3). Σημασία-Επιπτώσεις και Σύνδεση των Όρων: Θεωρίας (τρέχουσας και προηγούμενης) και Σημασία για την Βιωσιμότητα Οργανισμού και Επιπτώσεις για την Τοπική Ανάπτυξη
- (4). Περιγραφή –Ανάλυση Τρέχουσας Κατάστασης: Διαχρονική και Δια-Συγκριτική Ανάλυση
- (5). Συμπεράσματα-Προτάσεις: Χρήση Τεχνικών Μεθόδων (SWOT-Gap-PESTEL κλπ).

Δομή-Εργασίας:

- Βήμα 1: Εισαγωγή (Ερευνητικά Ερωτήματα-Δομή Εργασίας και Μεθοδολογία-Προσέγγιση)
- Βήμα 2: Ανάλυση Όρων (Θεωρία-Θεωρητικό Επίπεδο)
- Βήμα 3: Μελέτη Περίπτωσης → Παράθεσης και Ανάλυση Πινάκων
- Βήμα 4: Επεξεργασία Πίνακα: (α). Διαχρονική Ανάλυση και (β). Δια-συγκριτική Ανάλυση
- Βήμα 5: Χάρτες-Διαγράμματα-Ανάλυση
- Βήμα 6: Ανάλυση Συμπερασμάτων-Προτάσεων και Προοπτικών (SWOT -PESTEL Gap Analysis)
- Βήμα 7: Βιβλιογραφία (Αλφαβητικά)

Προσοχή:

- Παραπομπές-Αναφορές-Βιβλιογραφία
- Δομή Εργασίας: Λέξεις Κλειδιά-Συμπεράσματα
- Δια-Συγκριτική Ανάλυση: Σύγκριση με Άλλα Υποδείγματα-Θεωρίες
- Διαχρονική Ανάλυση
- Πλεονεκτήματα (Θετικά Σημεία)--Μειονεκτήματα (Αρνητικά Σημεία)
- Συμπεράσματα (SWOT analysis)--Σχολιασμός

Προσοχή:

- Περιγραφή & Κριτική Ανάλυση
(όχι απλά - Παράθεση)
- Τεκμηρίωση – Αιτιολόγηση
- Προτάσεις – Προοπτικές &
Συμπεράσματα

Βασικά Sites για Στοιχεία:

<https://eclass.aegean.gr/>

www.kallipos.gr

- (1). Παγκόσμια Τράπεζα:
<http://www.worldbank.org> (για World Development Report)
- (2). Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, Στατιστικά Στοιχεία:
www.oecd.org
- (3). Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Eurostat:
<http://europa.eu.int> (για Eurostat)
- (4). Ηνωμένα Έθνη:
www.undp.org (για Human Development Report)
www.un.org
- (5). Διεθνές Νομισματικό Ταμείο:
www.imf.org
- (6). Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία:
www.statistics.gr
- (7). Στοιχεία για την Ελλάδα:
www.economics.gr

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΑΣ
...και ελπίζω να μη σας κούρασα...